

**LATVIJAS REPUBLIKAS
VESELĪBAS MINISTRIJA
APSTIPRINĀTS**

Ar LR Veselības ministrijas
2018. gada 11.decembra
rīkojumu Nr.239 „Par Valsts katastrofu
medicīnas plāna apstiprināšanu”

VALSTS KATASTROFU MEDICĪNAS PLĀNS

Rīga, 2018.gads

VALSTS KATASTROFU MEDICĪNAS PLĀNS

SATURS

ABREVIATŪRAS	3
KATASTROFU MEDICĪNAS PAMATJĒDZIENI	6
1. VALSTS KATASTROFU MEDICĪNAS PLĀNS: IEVADS	9
2. KATASTROFU MEDICĪNAS SISTĒMA: MĒRĶIS UN UZDEVUMI.....	10
2.1. KATASTROFU MEDICĪNAS SISTĒMAS MĒRĶIS	10
2.2. KATASTROFU MEDICĪNAS SISTĒMAS UZDEVUMI	10
3. KATASTROFU MEDICĪNAS SISTĒMA: VADĪBA	11
4. KATASTROFU MEDICĪNAS SISTĒMA: PLĀNOŠANA.....	13
5.KATASTROFU MEDICĪNAS SISTĒMA: REAGĒŠANA UN SEKU LIKVIDĒŠANA	17
5.1. ĀRKĀRTAS MEDICĪNISKĀ SITUĀCIJA	19
5.2. ĀRKĀRTAS SABIEDRĪBAS VESELĪBAS SITUĀCIJA	20
6. ĀRKĀRTAS SITUĀCIJU PĀRVALDĪŠANA SLIMNĪCĀ.....	22
7. KATASTROFU MEDICĪNAS SISTĒMAS RESURSI	23
8. STARPTAUTISKĀ PALĪDZĪBA ĀRKĀRTAS SITUĀCIJĀS.....	25
9. SAKARU NODROŠINĀJUMS ĀRKĀRTAS SITUĀCIJĀS	26
10. MĀCĪBAS	27
11. KRĪZES KOMUNIKĀCIJA.....	29
11.1. KRĪZES KOMUNIKĀCIJAS MĒRĶIS UN PRINCIPI	29
11.2. KRĪZES KOMUNIKĀCIJAS VADĪBA UN REALIZĀCIJA	29
PIELIKUMU SARAKSTS	31

ABREVIATŪRAS

ANO – Apvienoto Nāciju Organizācija

AM – Aizsardzības ministrija

ARCC – Aviācijas meklēšanas un glābšanas koordinācijas centrs

ĀM – Ārlietu ministrija

ĀMS – ārkārtas medicīniskā situācija

ĀS – ārkārtas medicīniskā un ārkārtas sabiedrības veselības situācija

ĀSVS – ārkārtas sabiedrības veselības situācija

CAKP likums – Civilās aizsardzības un katastrofu pārvaldīšanas likums

DP – Drošības policija

ECURIE – Eiropas Savienības operatīvās radioloģiskās informācijas apmaiņas sistēma (*European Community Urgent Radiological Information Exchange*)

EK – Eiropas Komisija

EMA – Eiropas Zāļu aģentūra (*The European Medicines Agency*)

EPIS – Infekcijas slimību epidemioloģiskās izlūkošanas sistēma (*Epidemic Intelligence Information System*)

EWRS – Eiropas Komisijas Agrīnās brīdināšanas un reaģēšanas sistēma (*Early Warning Response System*)

IAL – individuālie aizsardzības līdzekļi

IeM – Iekšlietu ministrija

IeM OVC – Iekšlietu ministrijas Operatīvās vadības centrs

IMP – Eiropas Savienības regulatorā sadarbības tīkla incidentu pārvaldības plāns cilvēkiem paredzētajām zālēm (*The European Union Regulatory Network Incident Management Plan for medicines for human use*)

KM – katastrofu medicīna

VALSTS KATASTROFU MEDICĪNAS PLĀNS

KVP – Krīzes vadības padome

LSA – Latvijas Samariešu apvienība

LSK – Latvijas Sarkanais Krusts

NBS – Nacionālie bruņotie spēki

NMP – neatliekamā medicīniskā palīdzība

NMP dienests – Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests

NMP dienesta KMC – NMP dienesta Katastrofu medicīnas centrs

NMP dienesta OVC – NMP dienesta Operatīvās vadības centrs

NMP dienesta SMC – NMP dienesta Specializētās medicīnas centrs

NVA – Nodrošinājuma valsts aģentūra

NVD – Nacionālais veselības dienests

NVO – nevalstiskā organizācija

O.I.E. – Pasaules Dzīvnieku veselības organizācija (*World organisation for animal health*)

OVG – Operatīvā vadības grupa

PMLP – Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

PTAC – Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

PVD – Pārtikas un veterinārais dienests

PVO SVAN – Pasaules Veselības organizācijas Starptautiskie veselības aizsardzības noteikumi

RAKUS – Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca

RAKUS LIC – Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīcas stacionārs “Latvijas Infektoloģijas centrs”

SAEA – Starptautiskā atomenerģijas aģentūra

UNHCR – Apvienoto Nāciju Bēgļu Komisija (*The United Nations High Commissioner for Refugees*)

VBTAI – Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija

VALSTS KATASTROFU MEDICĪNAS PLĀNS

VADC– Valsts Asins donoru centrs

VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

VCA plāns – Valsts civilās aizsardzības plāns

VI – Veselības inspekcija

VKM plāns – Valsts katastrofu medicīnas plāns

VM – Veselības ministrija

VMR – Valsts materiālās rezerves

VOMK – Valsts operatīvā medicīniskā komisija

VP – Valsts policija

VRS – Valsts robežsardze

VUGD – Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests

VVD RDC – Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centrs

ZVA – Zāļu valsts aģentūra

KATASTROFU MEDICĪNAS PAMATJĒDZIENI

Apdraudējums — bīstama parādība, viela, cilvēka darbība vai apstākļi, kas var izraisīt dzīvības zaudējumu, radīt ievainojumu vai citus kaitējumus veselībai, nodarīt kaitējumu īpašumam, izraisīt iztikas līdzekļu un pakalpojumu zaudējumu, sociālo un ekonomisko destabilizāciju, vai nodarīt kaitējumu videi.

Ārkārtas medicīniskā situācija — situācija, kad ārstniecības iestādē, pašvaldības administratīvajā teritorijā vai valstī tūlītēji pieejamo medicīnisko resursu apjoms nav pietiekams esošajam vai prognozējamam cietušo vai saslimušo skaitam.

Ārkārtas sabiedrības veselības situācija — infekcijas slimību uzliesmojums vai uzliesmojuma draudi ar ievērojamu un grūti kontrolējamu izplatīšanās potenciālu, kā arī notikums vai notikuma draudi ar veselībai kaitīga bioloģiskā, ķīmiskā vai fizikālā faktora iedarbību uz iedzīvotājiem, kad nepieciešama sabiedrības veselības aizsardzības pasākumu veikšana pastiprinātā režīmā un iesaistīto institūciju koordinēta rīcība.

Ārkārtas situācija — ārkārtas medicīniskā un ārkārtas sabiedrības veselības situācija.

Ārkārtēja situācija — īpašs tiesiskais režīms, kura laikā Ministru kabinetam ir tiesības likumā noteiktajā kārtībā un apjomā ierobežot valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju, fizisko un juridisko personu tiesības un brīvības, kā arī uzlikt tām papildus pienākumus.

Ārkārtas situācijas pārvaldīšana — tādu vadītu un koordinētu preventīvo, gatavības, reaģēšanas, seku likvidēšanas pasākumu, kā arī atjaunošanas pasākumu kopums, kuri tiek veikti, lai nodrošinātu katastrofu medicīnas sistēmas uzdevumu izpildi.

Dekontaminācija — procedūra, ar ko veic veselības aizsardzības pasākumus, lai likvidētu sabiedrības veselību apdraudošu infekciozu vai toksisku aģentu vai vielu klātbūtni uz cilvēka vai dzīvnieka ķermeņa virsmas, patēriņam sagatavotā produktā vai uz tā, vai uz citiem priekšmetiem, tostarp transportlīdzekļiem.

Dezaktivācija — radioaktīvo vielu aizvākšana, lai samazinātu radioaktīvo piesārņojumu uz visu veidu virsmām, iedzīvotāju organismā, materiālos, vides objektos, pārtikas produktos, dzīvnieku barībā un dzeramajā ūdenī.

Dezinfekcija — procedūra, ar ko, tieši iedarbojoties ķīmiskiem vai fizikāliem aģentiem, veic veselības aizsardzības pasākumus, lai kontrolētu vai iznīcinātu uz cilvēka vai dzīvnieka ādas virsmas vai bagāžā, kravā, konteineros, transportlīdzekļos, precēs un pasta pakās, vai uz tām esošos infekcijas izraisītājus;

Katastrofa — notikums, kas izraisījis cilvēku upurus un apdraud cilvēku dzīvību vai veselību, nodarījis kaitējumu vai radījis apdraudējumu cilvēkiem, videi vai īpašumam, kā arī

VALSTS KATASTROFU MEDICĪNAS PLĀNS

radījis vai rada būtiskus materiālos un finansiālos zaudējumus un pārsniedz atbildīgo valsts un pašvaldības institūciju ikdienas spējas novērst notikuma postošos apstākļus.

Katastrofu medicīna — medicīniskās palīdzības principi, kas nosaka neatliekamās medicīniskās palīdzības plānošanu, organizāciju un nodrošināšanu cietušajiem (saslimušajiem) ārkārtas situācijās.

Katastrofu medicīnas aprīkojums — aprīkojums, kas nepieciešams neatliekamās medicīniskās palīdzības nodrošināšanai cietušajiem ārkārtas situācijās (medicīniskais aprīkojums, individuālie aizsardzības līdzekļi, dekontaminācijas iekārtas, sakaru līdzekļi, autotransports un materiāltehniskais nodrošinājums).

Katastrofu medicīnas sistēma — valsts koordinētu pasākumu kopums, ko veic ārstniecības iestādes un citas veselības aprūpes nozares institūcijas neatkarīgi no īpašuma formas, lai ārkārtas situācijās glābtu cilvēku dzīvību un mazinātu postošo ietekmi uz sabiedrības veselību.

Kontaminācija — personu vai priekšmetu piesārņojums ar veselībai bīstamām ķīmiskām, bioloģiskām vai radioaktīvām vielām.

Krīzes situācija — situācija, kurā ģimene (persona) katastrofas vai citu no ģimenes (personas) gribas neatkarīgu apstākļu dēļ pati saviem spēkiem nespēj nodrošināt savas pamatvajadzības un tai ir nepieciešama psihosociāla vai materiāla palīdzība.

Krīzes intervence — ārkārtas psiholoģiskā palīdzība, kuras mērķis ir palīdzēt indivīdiem krīzes situācijā, lai atjaunotu emocionālo līdzsvaru un mazinātu potenciālu psiholoģisku traumu.

Medicīniskie resursi — apmācīts medicīniskais personāls un sagatavots medicīniskais un materiāli tehniskais nodrošinājums.

Neatliekamā medicīniskā palīdzība — palīdzība, ko cietušajiem (saslimušajiem) dzīvībai vai veselībai bīstamā kritiskā stāvoklī sniedz šādiem gadījumiem īpaši sagatavotas (apmācītas, ekipētas) personas ar atbilstošu kvalifikāciju medicīnā, kurām saskaņā ar šo kvalifikāciju ir juridiska atbildība par savu darbību vai bezdarbību un tās sekām.

Pirmā palīdzība — palīdzība, ko cietušajiem (saslimušajiem) dzīvībai vai veselībai kritiskā stāvoklī savu zināšanu un iespēju apjomā sniedz personas ar kvalifikāciju medicīnā vai bez tās neatkarīgi no sagatavotības un ekipējuma.

Psiholoģiska krīze — stāvoklis, kurā cilvēks uztver notikumu/situāciju kā nepanesamas grūtības, kas pārsniedz cilvēka ierastos situācijas risināšanas veidus un galā tikšanas stratēģijas (Gilliland & James, 1997)

VALSTS KATASTROFU MEDICĪNAS PLĀNS

Psiholoģiskā pirmā palīdzība — pasākumu komplekss, ko psihologi nodrošina cietušajiem ārkārtas situācijas/katastrofas gadījumā, sniedzot praktisku palīdzību un atbalstu tiem, kam tas ir nepieciešams (krīzē nonākušo cilvēku pamatvajadzību apzināšana, uzklauššana, ja cilvēks vēlas dalīties ar pārdzīvojumiem, mazinot bažas un palīdzot cietušajam sajūties mierīgākam, rūpēšanās par cilvēku drošību un sargāšana no iespējama papildus kaitējuma, informācijas sniegšana par pieejamiem pakalpojumiem un sociālo palīdzību (*Psychological first aid: Guide for field workers, World Health Organization, 2011*)).

Psihosociālā palīdzība — sociālā darba virziens, kura nolūks ir palīdzēt indivīdam un ģimenei risināt starppersonu un sociālās vides problēmas, sniedzot psiholoģisku un sociālu atbalstu.

Skartā zona — konkrēta ģeogrāfiska vieta, kurai Pasaules Veselības organizācija noteikusi veselības aizsardzības pasākumus saskaņā ar Starptautiskiem veselības aizsardzības noteikumiem (PVO SVAN).

Valsts Operatīvā medicīniskā komisija — Ministru kabineta izveidota konsultatīva un koordinējoša institūcija, kuras darbības mērķis ir nodrošināt veselības nozares institūciju saskaņotu darbību ārkārtas situācijā.

Vides kontaminācija — vides piesārņojums ar veselībai bīstamām ķīmiskām, bioloģiskām vai radioaktīvām vielām.

1. VALSTS KATASTROFU MEDICĪNAS PLĀNS: IEVADS

1. **Valsts katastrofu medicīnas plāns** (turpmāk – VKM plāns) ir stratēģiska līmeņa dokuments, kurš, ņemot vērā Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likumā (turpmāk – CAKP likums) un Valsts civilās aizsardzības plānā (turpmāk – VCA plāns) noteiktos katastrofu pārvaldīšanas pasākumus, **nosaka ārkārtas medicīnisko situāciju** (turpmāk – ĀMS) **un ārkārtas sabiedrības veselības situāciju** (turpmāk – ĀSVS) **pārvaldīšanā iesaistīto institūciju un dienestu atbildību un rīcību.**
2. VKM plāns tiek izstrādāts atbilstoši 2011.gada 13.decembra Ministru kabineta noteikumiem Nr.948 “Katastrofu medicīnas sistēmas organizēšanas noteikumi”.
3. Kārtību, kādā institūcijas un dienesti īsteno tiem VKM plānā noteikto atbildību un rīcību, nosaka šo institūciju un dienestu iekšējos normatīvajos aktos.
4. **VKM plāna struktūru** veido aprakstošā daļa un specifisku apdraudējumu reaģēšanas un informācijas apmaiņas algoritmi, kuros nosaka:
 - 4.1. ĀMS un ĀSVS vadību un koordināciju;
 - 4.2. sabiedrības, iesaistīto iestāžu un iesaistīto sabiedrības locekļu, krīzes vadības padomes priekšsēdētāja un veselības ministra informēšanas kārtību;
 - 4.3. valstī izmantojamos katastrofu medicīnas sistēmas resursus, to apjomu un izvietojumu;
 - 4.4. slimnīcas reaģēšanas kārtību ĀMS un ĀSVS;
 - 4.5. pacientu skaitu, kuriem iespējams nodrošināt medicīnisko palīdzību slimnīcās;
 - 4.6. kārtību, kādā katastrofu medicīnas sistēmas ietvaros tiek organizētas mācības VKM plāna un slimnīcu katastrofu medicīnas plānu pārbaudei.
5. VKM plāna izstrādi un aktualizāciju vada Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests (turpmāk – NMP dienests).
6. VKM plānu aktualizē ne retāk kā reizi gadā.

2. KATASTROFU MEDICĪNAS SISTĒMA: MĒRĶIS UN UZDEVUMI

2.1. KATASTROFU MEDICĪNAS SISTĒMAS MĒRĶIS

7. **Katastrofu medicīnas (turpmāk – KM) sistēmas mērķis** civilās aizsardzības un nacionālās drošības sistēmas kontekstā ir glābt cilvēku dzīvības **ārkārtas medicīniskajās un ārkārtas sabiedrības veselības situācijās** (turpmāk kopā – ārkārtas situācijas), kā arī mazināt ārkārtas situāciju (turpmāk – ĀS) postošo ietekmi uz sabiedrības veselību.
8. **KM sistēmu veido pasākumu kopums**, ko īsteno iesaistītās institūcijas un dienesti ar mērķi nodrošināt ĀS pārvaldīšanu veselības nozarē.
9. **KM sistēma ir valsts civilās aizsardzības sistēmas un nacionālās drošības sistēmas sastāvdaļa**, un tās plānošana ir integrēta civilās aizsardzības, nacionālās drošības un citos plānos.

2.2. KATASTROFU MEDICĪNAS SISTĒMAS UZDEVUMI

10. **Katastrofu medicīnas sistēmas uzdevumi:**
 - 10.1. nodrošināt veselības aprūpes iestāžu un citu organizāciju sadarbību ĀS;
 - 10.2. organizēt un nodrošināt neatliekamo medicīnisko palīdzību (turpmāk – NMP) ĀS un katastrofās, kā arī gadījumā, ja nepieciešamais medicīniskās palīdzības apjoms pārsniedz ārstniecības iestādes resursu iespējas;
 - 10.3. apzināt, plānot, uzturēt un atjaunot nepieciešamos medicīniskos resursus, lai nodrošinātu ĀS pārvaldīšanu ārstniecības iestāžu un valsts līmenī;
 - 10.4. plānot un veikt sadarbību ar ĀS pārvaldīšanā iesaistītajām institūcijām;
 - 10.5. plānot un organizēt KM sistēmas mācības un apmācību;
 - 10.6. vadīt, koordinēt, organizēt un kontrolēt apmācību pirmās palīdzības sniegšanā;
 - 10.7. nodrošināt starptautisko sadarbību ĀS pārvaldīšanā;
 - 10.8. veikt savlaicīgu sabiedrības informēšanu par pasākumiem, kas veicami ĀS gadījumā, lai nodrošinātu pirmās palīdzības sniegšanu un mazinātu iespējamo kaitējumu veselībai;
 - 10.9. veikt KM sistēmas darbības nodrošināšanai nepieciešamās informācijas uzskaiti.

3. KATASTROFU MEDICĪNAS SISTĒMA: VADĪBA

11. Par KM sistēmas organizēšanu un vadību valstī atbild Veselības ministrija (turpmāk – VM).
12. **KM sistēmu aktivizē ĀS vai to draudu gadījumā.**
13. KM sistēmas aktivizēšanas gadījumā VM var sasaukt Valsts operatīvo medicīnisko komisiju (turpmāk – VOMK).
14. **VOMK ir konsultatīva un koordinējoša institūcija**, kuras darbības mērķis ir nodrošināt veselības nozares institūciju saskaņotu darbību un veicināt KM sistēmas gatavību reaģēt ĀS. VOMK darbību regulē Ministru Kabineta 2011.gada 13.decembra noteikumi Nr.956 „Valsts operatīvās medicīniskās komisijas nolikums”.
15. **VOMK vadītājs ir VM Valsts sekretārs.** Komisijas sastāvā iekļauj pārstāvjus no VM, Nacionālā Veselības dienesta (turpmāk – NVD), NMP dienesta, SIA "Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca"(turpmāk – RAKUS), VSIA "Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīca" (turpmāk – PSKUS), Slimību profilakses un kontroles centra (turpmāk – SPKC) un Zāļu valsts aģentūras (turpmāk – ZVA).
16. VOMK ārkārtas sēdi ĀS jeb tās draudu gadījumā ir tiesīgs sasaukt VOMK priekšsēdētājs pēc savas vai cita komisijas locekļa iniciatīvas.
17. **ĀS jeb tās draudu gadījumā VM padotības iestādēs un slimnīcās par ĀS pārvaldīšanu atbild iestādes vadītājs.** Nepieciešamības gadījumā iestādes/slimnīcas vadītājs izveido ĀS vadības grupu, kas darbojas atbilstoši iestādes iekšējiem normatīvajiem aktiem, kas reglamentē to rīcību ĀS vai to draudu gadījumos.
18. ĀS jeb tās draudu gadījumā VM padotības iestādes un slimnīcas sadarbojas ar pašvaldību civilās aizsardzības komisijām un citām valsts, pašvaldību institūcijām un dienestiem.
19. **Ja ĀS pārvaldīšana prasa koordinētu valsts un pašvaldību institūciju rīcību un sadarbību**, pēc VOMK vai veselības ministra ierosinājuma **var tikt sasaukta Krīzes vadības padome** (turpmāk – KVP).
20. **KVP vadītājs ir ministru prezidents**, KVP sastāvā ir deviņi ministri un sekretariāta funkcijas veic Iekšlietu ministrija (turpmāk –IeM). KVP darbību un tās sasaukšanu nosaka 2011.gada 18.janvāra Ministru Kabineta noteikumi Nr.42 „Krīzes vadības padomes nolikums”.

VALSTS KATASTROFU MEDICĪNAS PLĀNS

21. ĀS pārvaldīšanas līmeņi un ĀS pārvaldīšanā iesaistīto institūciju un iestāžu atbildība.

Atbildība	Ārkārtas situācijas pārvaldīšanas līmeņi	Plāni, kas nosaka rīcību, uzdevumus
<p>Nodrošināt valsts un pašvaldību institūciju saskaņotu rīcību, veicot valsts apdraudējuma preventīvos un pārvarēšanas pasākumus, kā arī tā radīto seku likvidēšanas</p>	<p>KRĪZES VADĪBAS PADOME (KVP) Vada: Ministru prezidents</p> <p>Piedalās: Aizsardzības ministrs, Ārlietu ministrs, Ekonomikas ministrs, Finanšu ministrs, Iekšlietu ministrs, Tieslietu ministrs, Veselības ministrs, Satiksmes ministrs, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs</p>	
<p>Nodrošināt veselības nozares institūciju saskaņotu darbību ĀS un to draudu gadījumā</p>	<p>VALSTS OPERATĪVĀ MEDICĪNISKĀ KOMISIJA Vada: VM valsts sekretārs</p> <p>Pārstāvji no VM, NVD; NMP dienesta; RAKUS; SPKC; PSKUS; ZVA.</p>	<p>VKM plāns</p> <p>VCA plāns</p>
<p>Nodrošināt iestādei deleģēto funkciju izpildi un darbības nepārtrauktību ĀS un to draudu gadījumā</p>	<p>VM padotības iestādēs: Iestādes vadītāja izveidota un apstiprināta ĀS vadības grupa Vada: Iestādes vadītājs vai vadītāja deleģēta persona</p> <p>NMP dienests, NVD, SPKC, VADC, VI, ZVA</p>	<p>Iestāžu iekšējie n.a., kas reglamentē to rīcību ĀS vai to draudu gadījumos</p> <p>Piem., NMP dienesta Ārkārtas situāciju vadības plāns; VADC KM plāns</p>
<p>Nodrošināt iestādei deleģēto funkciju izpildi un darbības nepārtrauktību ĀS un to draudu gadījumā</p>	<p>Slimnīcā: Operatīvās vadības grupa Vada: Iestādes vadītājs vai vadītāja deleģēta persona</p> <p>OVG sastāvā iekļauj personālu atbildoši cietušo (saslimušo) profilam un reaģēšanas gatavības režīmam</p>	<p>Slimnīcas KM plāns</p> <p>Slimnīcas civilās aizsardzības plāns</p>

4. KATASTROFU MEDICĪNAS SISTĒMA: PLĀNOŠANA

22. KM sistēmas gatavības plānošanu vada un koordinē NMP dienests.
23. **KM sistēmas gatavības plānošana** atbilstoši CAKP likuma prasībām tiek īstenota, ņemot vērā valstī iespējamo katastrofu (apdraudējumu) risku novērtējumu.
24. Citi KM sistēmu reglamentējošie dokumenti uzskaitīti VKM plāna Pielikumā Nr.18.

25. KM sistēmas darbības nodrošināšanai tiek izstrādāti **divu līmeņu KM plāni**:

- 25.1. Valsts katastrofu medicīnas plāns;
25.2. slimnīcu katastrofu medicīnas plāni.

26. VM padotības iestādes izstrādā iekšējos normatīvos aktus, kas nosaka iestāžu rīcību ĀS vai to draudu gadījumos.

27. Par **KM sistēmas pasākumu organizēšanu slimnīcā** atbild slimnīcas vadītājs.

28. KM plānos noteikta rīcība **3 reaģēšanas gatavības režīmos**:

28.1. **Gatavība:**

Saņemta informācija par notikušu vai iespējamu negadījumu, kura seku likvidācijai tūlītēji pieejamie medicīniskie resursi var būt nepietiekami. Apzina esošos un papildus piesaistāmos medicīniskos resursus, pārbauda sakaru sistēmu gatavību.

28.2. **Paaugstināta gatavība un reaģēšana:**

Saņemta informācija par negadījumu, kura seku likvidācijai tūlītēji pieejamie medicīniskie resursi ir nepietiekami. Uzsāk papildus medicīnisko resursu piesaistīšanu KM sistēmas ietvaros.

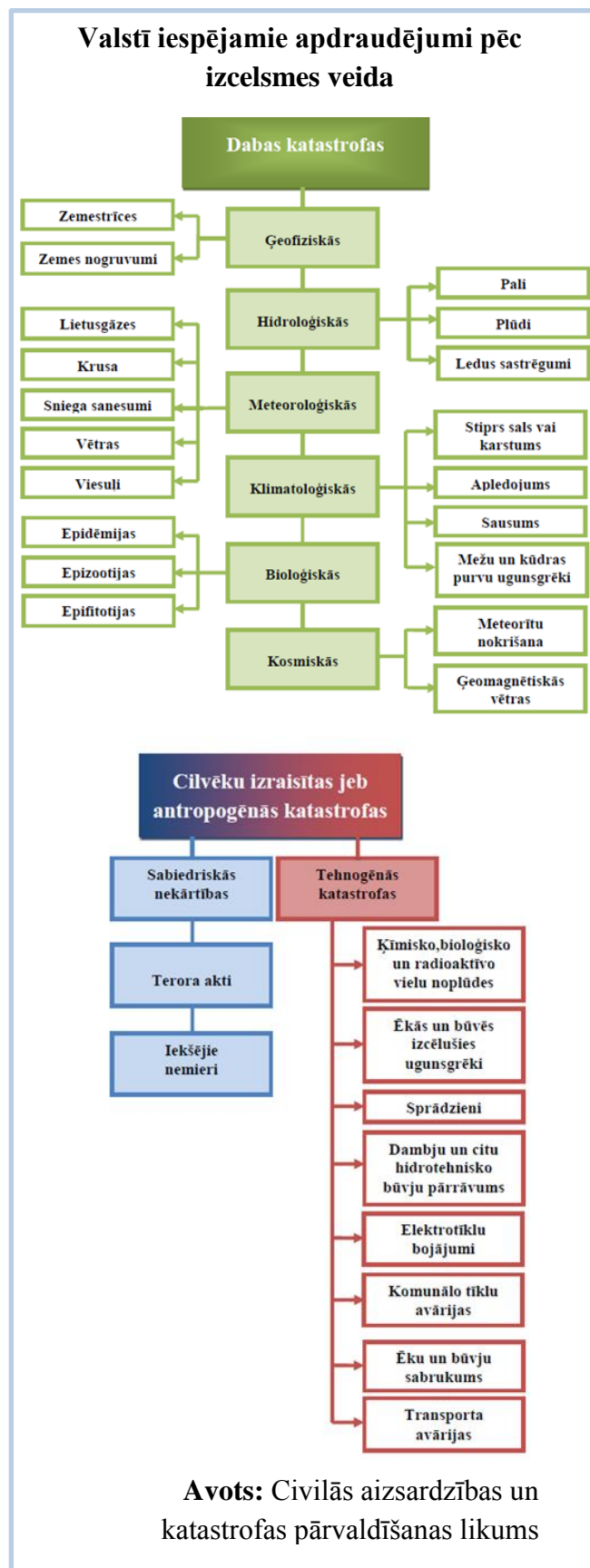
28.3. **Ārkārtas gatavība un reaģēšana:**

Saņemta informācija par negadījumu, kura seku likvidācijai ir nepieciešami liela apjoma papildus medicīniskie resursi. Uzsāk visu iespējamo papildus medicīnisko resursu piesaistīšanu.

29. Iespējamie apdraudējumi, kas var izraisīt ārkārtas situāciju Latvijā ar lielu cietušo vai saslimušo skaitu:

- 29.1. gripas un citu akūtu augšējo elpceļu infekciju (VKM plāna Pielikums Nr.17), akūtu zarnu infekciju, A hepatīta, vakcīnregulējamo infekcijas slimību uzliesmojumi un epidēmijas, enterovīrusu meningīta, kā arī bīstamo infekcijas slimību ieviešanas un izplatīšanas gadījumi/draudi (VKM plāna Pielikums Nr.2);
- 29.2. saindēšanās uzliesmojumi, lietojot uzturā indīgas/toksiskas vai radioaktīvas vielas saturošu pārtiku vai ūdeni, saskaroties ar sadzīves ķīmiju u.tml.;
- 29.3. ar zāļu kvalitāti, efektivitāti, drošumu un piegādes pārtraukumiem saistītie incidenti;
- 29.4. transporta avārijas (autotransporta, dzelzceļa transporta, jūras un gaisa transporta avārijas);
- 29.5. klimatiskās ietekmes (liels karstums vai sals, vētra, lietusgāzes, apledojums, putenis, plūdi) (VKM plāna Pielikums Nr.4);
- 29.6. ugunsgrēki (ēku, mežu, kūdras purvu u.c.);
- 29.7. bīstamo ķīmisko, radioaktīvo vai bioloģisko vielu noplūde (VKM plāna Pielikums Nr.3, Nr.5 un Nr.6);
- 29.8. avārijas gāzes apgādes, ūdens apgādes un kanalizācijas sistēmās; elektrotīklu bojājumi;
- 29.9. ēku un būvju sabrukšana;
- 29.10. sabiedriskās nekārtības, nemieri;
- 29.11. masveida patvēruma meklētāju, t.sk. bēgļu, ierašanās (VKM plāna Pielikums Nr.7);
- 29.12. terora akti, ieskaitot bioloģiskā un radiācijas terorisma aktus (VKM plāna Pielikums Nr.2 un Nr.5);
- 29.13. iekšēji nemieri, bruņoti konflikti.

VALSTS KATASTROFU MEDICĪNAS PLĀNS

30. Atbilstoši CAKP likuma 6.pantā noteiktajam **katastrofas pārvaldīšanu atkarībā no katastrofas veida koordinē atbildīgā ministrija vai – tās administratīvajā teritorijā – pašvaldība.**
31. **Civilās aizsardzības sistēmas institūciju savstarpējā sadarbība valsts apdraudējumu gadījumos**, kā arī preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi valsts un reģionāla mēroga katastrofās **ir noteikti VCA plānā.**
32. Viens no katastrofas pārvaldīšanas koordinēšanas uzdevumiem ir risku novērtēšana. Risku novērtēšanu ministrijas veic, iesaistot to padotībā esošās institūcijas, kā, piemēram, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu (turpmāk – VUGD), Drošības policiju (turpmāk – DP), Nacionālos bruņotos spēkus (turpmāk – NBS) un citas normatīvos aktos noteiktās institūcijas, bet pašvaldība – sadarbībā ar citām ministrijām, valsts un pašvaldību institūcijām.
33. Bīstamo infekcijas slimību, to draudu un citu infekcijas slimību epidēmiju iespējamā riska novērtēšanu veic SPKC un citas normatīvajos aktos noteiktās atbildīgās iestādes. **Gripas pandēmijas draudi un prognozējamā ietekme sabiedrības veselībai ir aprakstīta VKM plāna Pielikumā Nr. 17 “Gripas pandēmijas gatavības plāns”.** Plānojot gripas pandēmijas gatavības pasākumus, palielinās iespēja laikus novērst vai mazināt gripas pandēmijas nelabvēlīgās sekas, kā arī uzlabot institūciju sadarbību ārkārtas situāciju plānošanā.
34. **Rīcība un reaģēšana terora aktu gadījumos ir noteikta DP Pretterorisma centra izstrādātajos plānos:** „Rīcības plāns sauszemes objektu apdraudējumu gadījumā (Pretterorisma plāns „Objekts”)”, „Rīcības plāns civilās aviācijas gaisa kuģu un objektu apdraudējumu gadījumā (Pretterorisma plāns „Lidmašīna”)”, „Rīcības plāns kuģu, ostu un ostas iekārtu apdraudējumu gadījumā (Pretterorisma plāns „Kuģis”)”. Minētie plāni ir klasificēti *DIENESTA VAJADZĪBĀM.*
35. **Cilvēku glābšanas un meklēšanas pasākumu vadīšana aviācijas un jūras avārijas gadījumā ir noteikta plānos:** „Operatīvais rīcības plāns cilvēku meklēšanai un glābšanai Jūras meklēšanas un glābšanas koordinācijas centra (turpmāk – MRCC) atbildības rajonā” un ”Operatīvais rīcības plāns cilvēku meklēšanai un glābšanai Aviācijas meklēšanas un glābšanas koordinācijas centra (turpmāk – ARCC) atbildības rajonā”.
36. Pasākumu organizēšanu masveida patvēruma meklētāju ierašanās gadījumā koordinē IeM atbilstoši 2012.gada 4.jūlija Ministru Kabineta rīkojumam Nr.312 „Pasākumu plāns institūciju saskaņotai rīcībai saistībā ar patvēruma meklētāju iespējamo masveida ierašanos no krīzes skartajām valstīm”. Šis plāns nosaka pasākumu kopumu, kas atbildīgajām institūcijām jāveic, ja tiek prognozēts vai konstatēts patvēruma meklētāju

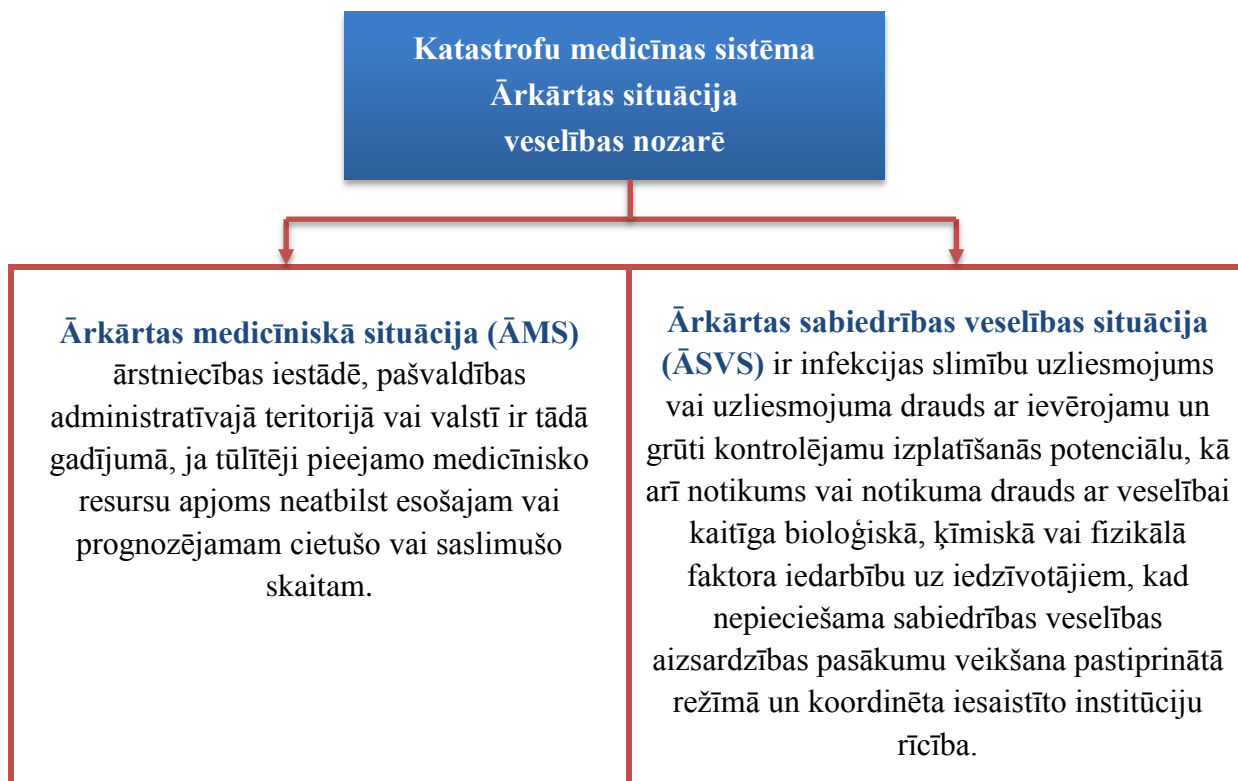
VALSTS KATASTROFU MEDICĪNAS PLĀNS

masveida pieplūdums valsts teritorijā un atbildīgās institūcijas nespēj nodrošināt patvēruma meklētāju uzņemšanu. **KM sistēmas ietvaros rīcība masveida patvēruma meklētāju ierašanās gadījumos noteikta VKM plāna Pielikumā Nr.7.**

37. **Psihologiskās palīdzības nodrošināšana ārkārtas situācijās tiek organizēta atbilstoši VKM plāna Pielikumam Nr.19.** Par ĀS / katastrofas pārvaldīšanu atbildīgā ministrija vai pašvaldība, izmantojot civilās aizsardzības mehānismu, ĀS nepieciešamības gadījumā iesaista psihologus psiholoģiskās pirmās palīdzības sniegšanai notikuma vietā. Psihologi strādā ārpus riska zonas notikuma pārvaldītāja norādītā vietā.
38. **NBS iesaistās avārijas, ugunsdzēsības un glābšanas darbos, kā arī neatliekamo pasākumu veikšanā ārkārtējās situācijās pēc Ministru kabineta, pašvaldības civilās aizsardzības komisijas vai VOMK pieprasījuma,** ja civilās aizsardzības sistēmas rīcībā esošie resursi neatliekamo pasākumu veikšanai ir nepietiekami un NBS resursu piesaiste ievērojami paātrina ārkārtējo situāciju izraisījušo notikumu seku likvidācijas pasākumu izpildi, mazina iespējamus zaudējumus vai paātrina cilvēku glābšanu, vai ja bruņoto spēku rīcībā ir speciāls ekipējums šo darbību veikšanai. **Uzdevumus un kārtību, kādā NBS iesaistās palīdzības sniegšanā civilās aizsardzības sistēmai, nosaka aizsardzības ministrs.**

5.KATASTROFU MEDICĪNAS SISTĒMA: REAĢĒŠANA UN SEKU LIKVIDĒŠANA

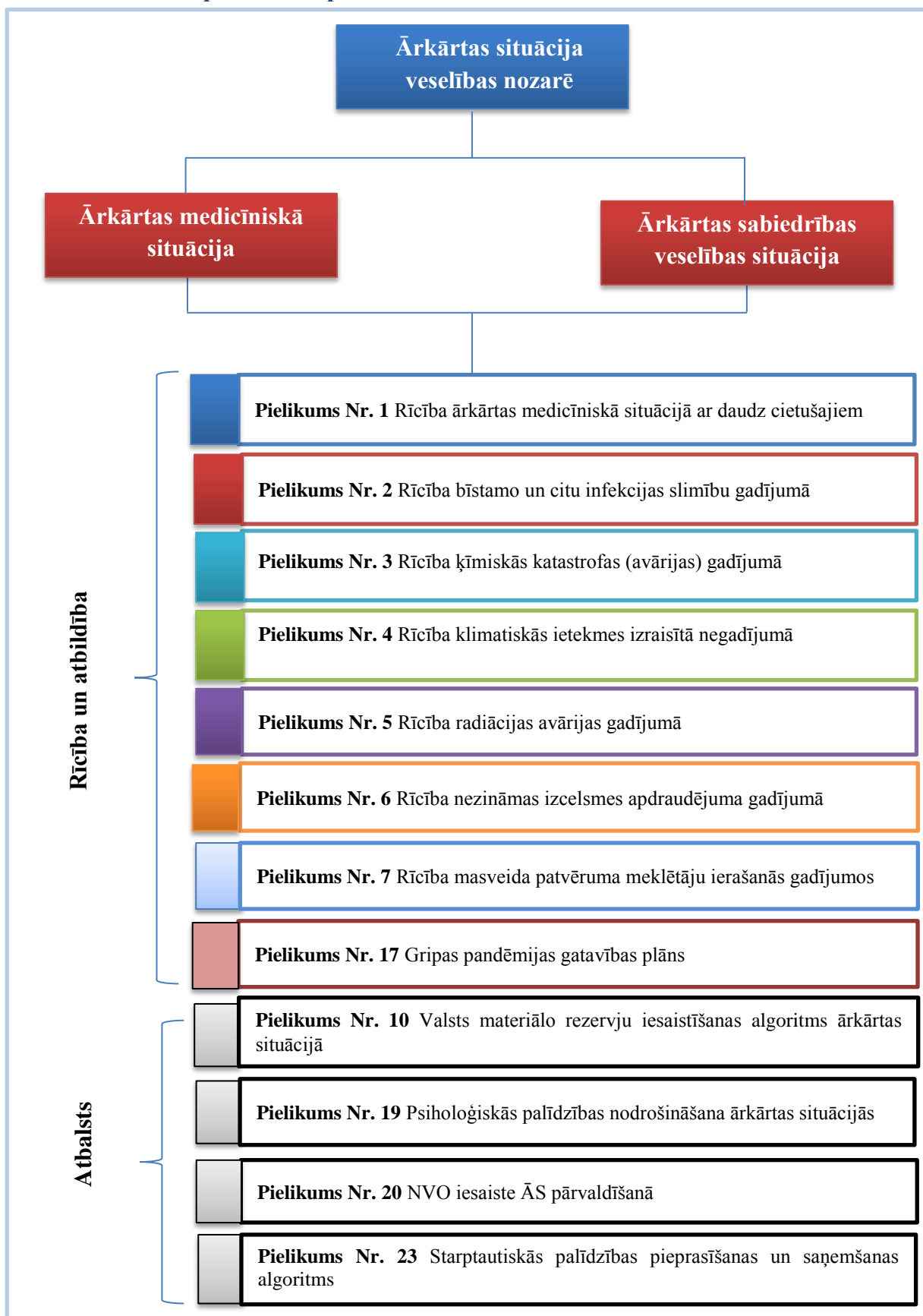
39. ĀS veselības nozarē tiek iedalītas ārkārtas medicīniskajās situācijās un ārkārtas sabiedrības veselības situācijās.

40. **ĀS veselības nozarē atbilst šādiem kritērijiem:**

- 40.1. ir cilvēku upuri vai pastāv nopietns apdraudējums cilvēku dzīvībai vai veselībai;
- 40.2. atbildīgo valsts un pašvaldību veselības nozares institūciju tūlītēji pieejamie resursi nav pietiekami situācijas pārvaldīšanai vai radīto seku novēršanai;
- 40.3. ir nepieciešama koordinēta iesaistīto institūciju rīcība pašvaldību, valsts vai starptautiskā līmenī;
- 40.4. ir nepieciešama sabiedrības veselības aizsardzības pasākumu veikšana pastiprinātā režīmā.

41. **Institūciju un iestāžu atbildība un rīcība** ĀMS un ĀSVS vai to draudu gadījumā ir noteikta VKM plānā un tā pielikumos.

5.1. ĀRKĀRTAS MEDICĪNISKĀ SITUĀCIJA

42. ĀMS ar daudz cietušajiem prasa operatīvu reaģēšanu un koordinētu rīcību starp notikuma pārvaldīšanā iesaistītajām institūcijām. Lai to nodrošinātu, **ĀMS pārvaldīšanā iesaistīto institūciju rīcība un atbildības dažādu apdraudējumu gadījumos**, tai skaitā informācijas apmaiņas un reaģēšanas aktivizēšanas shēmas iesaistīto institūciju starpā, **ir noteiktas VKM plānā un tā pielikumos (skatīt VKM pielikumu Nr.1 “Rīcība ārkārtas medicīniskā situācijā ar daudz cietušajiem”)**.
43. VKM plānā, slimnīcu KM plānos un citu notikuma pārvaldīšanā iesaistīto institūciju rīcības plānos papildus tiek noteikti arī tādi ĀMS pārvaldības elementi kā NMP sniegšanas vadība un organizēšana notikuma vietā; cietušo / saslimušo transportēšana uz ārstniecības iestādēm; papildus medicīniskā aprīkojuma nodrošināšana; slimnīcu gatavības un esošo resursu kapacitātes apzināšana.
44. Saņemot informāciju par ĀMS vai tās izveidošanās draudiem, ĀMS pārvaldīšanā iesaistītās institūcijas un iestādes rīkojas saskaņā ar iekšējiem normatīvajiem aktiem, kas nosaka to rīcību ĀMS un to draudu gadījumos.
45. NMP dienests organizē un koordinē NMP sniegšanu ĀMS.
46. Saņemot informāciju par ĀMS vai tās izveidošanās draudiem, NMP dienesta direktors lemj par NMP dienesta Ārkārtas vadības grupas sasaukšanu un nodrošina rīcību atbilstoši NMP dienesta Ārkārtas situāciju vadības plānam.
47. NMP dienesta direktors ĀMS vai tās izveidošanās draudu gadījumā aktivizē KM sistēmu atbilstoši VKM plānā noteiktajam un informē VM valsts sekretāru.
48. Slimnīca, saņemot informāciju par ĀMS vai tās izveidošanās draudiem, rīkojas saskaņā ar slimnīcas KM plānu un atbilstoši slimnīcas KM plānā noteiktās atbildīgās amatpersonas lēmumam par pieņemto gatavības un reaģēšanas režīmu; par notikušo slimnīca informē NMP dienestu un VM valsts sekretāru.
49. Saņemot informāciju par negadījumu, kura seku likvidācijai tūlītēji pieejamie asins komponentu resursi var būt vai ir nepietiekami, VADC rīkojas atbilstoši iestādes KM plānam.
50. ĀMS pārvaldīšanā iesaistītās institūcijas, pēc VM pieprasījuma, sagatavo ziņojumu par notikumu, veiktajiem un plānotajiem pasākumiem. **ĀS ziņojuma paraugs norādīts VKM plāna Pielikumā Nr.16.**

VALSTS KATASTROFU MEDICĪNAS PLĀNS

51. KM sistēmas aktivizēšanas gadījumā, lai nodrošinātu veselības nozares institūciju saskaņotu rīcību katastrofu gadījumā un pieņemtu lēmumus ĀMS vai to tiešu draudu gadījumos, VM Valsts sekretārs pēc savas vai cita komisijas locekļa iniciatīvas var lemt par VOMK ārkārtas sēdes sasaukšanu.

5.2. ĀRKĀRTAS SABIEDRĪBAS VESELĪBAS SITUĀCIJA

52. **Rīcība, informācijas apmaiņa starp ĀSVS iesaistītajām institūcijām, reaģēšanas aktivizācijas shēma sabiedrības veselības apdraudējumu gadījumos ir noteikta VKM plāna Pielikumos Nr.2, Nr.3, Nr.4, Nr.5 un Nr.6.**
53. Viena no ĀSVS ierobežošanas un pārvaldīšanas sastāvdaļām ir savlaicīga apdraudējuma identificēšana, veicot epidemioloģisko uzraudzību un izlūkošanu, kā arī informācijas saņemšana, izvērtēšana un apmaiņa atbildīgo institūciju starpā valsts un starptautiskā līmenī, izmantojot starptautiskās brīdināšanas un uzraudzības sistēmas.
54. Katras Eiropas Savienības dalībvalsts pienākums ir ziņot Pasaules Veselības organizācijai un Eiropas Komisijai par noteiktām slimībām un visiem ārkārtas sabiedrības veselības apdraudējumiem, kas saistīti ar starptautiskas nozīmes pēkšņiem vai neparedzētiem bioloģiskiem, ķīmiskiem, radioloģiskiem vai kodolnegadījumiem, kā arī nodrošināt informācijas saņemšanu par apdraudējumiem sabiedrības veselībai, kas varētu tuvojies Latvijai no citām valstīm.
55. NMP dienests nodrošina nacionālā Pasaules Veselības organizācijas Starptautisko veselības aizsardzības noteikumu (turpmāk – PVO SVAN) koordinācijas punkta funkcijas un piedalās Eiropas Komisijas Agrīnās brīdināšanas un reaģēšanas sistēmas tīkla (turpmāk – EWRS) darbības nodrošināšanā par veselības apdraudējumiem, ko izraisījuši ķīmisku, ekoloģisku un neskaidras izcelsmes aģenti. NMP dienests PVO SVAN kontaktpunktā ienākošo informāciju izvērtē 24 stundu/7 dienu režīmā un nepieciešamības gadījumā informāciju par notikušu vai potenciāli iespējamu sabiedrības veselības apdraudējumu izplata valsts atbildīgajām institūcijām, iesaistot tās situācijas pārvaldīšanā.
56. Saņemot informāciju par ĀSVS vai tās izveidošanās draudiem, NMP dienests rīkojas saskaņā ar NMP dienesta direktora apstiprinātu Ārkārtas situāciju vadības plānu. NMP dienesta direktors ĀSVS vai tās izveidošanās draudu gadījumā aktivizē KM sistēmu atbilstoši VKM plānā noteiktajam un informē VM valsts sekretāru.
57. SPKC nodrošina infekcijas slimību reģistrāciju un epidemioloģiskās situācijas izvērtēšanu valstī, pilda kompetentās iestādes funkcijas valsts līmenī par brīdinājumu izziņošanu (EWRS) un sabiedrības veselības aizsardzības pasākumu noteikšanu bioloģiskās izcelsmes apdraudējumu gadījumos, ko izraisa infekcijas slimības, antimikrobā rezistence un ar veselības aprūpi saistītās infekcijas. SPKC plāno un koordinē infekcijas slimību

VALSTS KATASTROFU MEDICĪNAS PLĀNS

profilakses un apkarošanas pasākumus, piedalās ĀSVS pārvaldīšanā un epidēmijas draudu novēršanā.

58. Saņemot informāciju par cilvēku masveida saslimšanu, saindēšanos vai bīstamas infekcijas parādīšanos ar liela mēroga un ātras izplatīšanās risku, kā arī par bioloģisku aģentu tīšas izplatīšanas gadījumu, rīkojas saskaņā ar SPKC direktora apstiprinātu darba kārtību. SPKC direktors ĀS vai tās izveidošanās draudu gadījumā informē VM Valsts sekretāru atbilstoši VKM plānā noteiktajam.
59. Ar zālēm saistītos incidentus novērtē ZVA un Eiropas Zāļu aģentūra (turpmāk – EMA), kuras sadarbojas atbilstoši savstarpēji parakstītajam Sapratnes memorandam un atbilstoši Eiropas Savienības regulatorā sadarbības tīkla incidentu pārvaldības plānam cilvēkiem paredzētajām zālēm (turpmāk – IMP).
60. Veselības inspekcija (turpmāk – VI) piedalās tādu ĀSVS pārvaldīšanā, kas saistītas ar vides veselības riska un klimatiskās ietekmes faktoriem, t.sk. dzeramā ūdens kvalitāti, infekcijas slimību uzliesmojumiem un epidēmijām, zāļu kvalitāti un drošumu, ķīmiskajām vielām un produktiem, masveida patvēruma meklētāju gadījumiem, kā arī nezināmas izcelsmes apdraudējuma gadījumos.
61. **Atkarībā no ĀSVS cēloņiem, ĀSVS pārvaldīšanā var tikt iesaistītas arī citas institūcijas,** kā, piemēram, Valsts policija; Valsts vides dienests; Pārtikas un veterinārais dienests (turpmāk – PVD), Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (turpmāk – PTAC), Nacionālās references laboratorijas u.c..
62. KM sistēmas aktivizēšanas gadījumā, lai nodrošinātu veselības nozares institūciju saskaņotu rīcību katastrofu gadījumā un pieņemtu lēmumus ĀSVS vai to tiešu draudu gadījumos, VM valsts sekretārs pēc savas vai cita komisijas locekļa iniciatīvas var lemt par VOMK ārkārtas sēdes sasaukšanu.
63. ĀSVS pārvaldīšanā iesaistītās institūcijas, pēc VM pieprasījuma, sagatavo ziņojumu par notikumu, veiktajiem un plānotajiem pasākumiem. **ĀS ziņojuma paraugs norādīts VKM plāna Pielikumā Nr.16.**
64. **Ieteikumi individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanai veselības nozarē strādājošajiem bīstamas infekcijas, bioloģisku, ķīmisku un radioaktīvu aģentu izplatīšanās gadījumā apkopotā VKM plāna Pielikumā Nr.21.**

6. ĀRKĀRTAS SITUĀCIJU PĀRVALDĪŠANA SLIMNĪCĀ

65. Saņemot informāciju par notikušu vai iespējamu negadījumu ar vairākiem cietušajiem un / vai par notikumu, kura pārvaldīšanai nepieciešama sabiedrības veselības aizsardzības pasākumu veikšana pastiprinātā režīmā, **slimnīcas personāls rīkojas saskaņā ar slimnīcas KM plānu, kas izstrādāts atbilstoši VKM plāna Pielikumā Nr.8 norādītajām rekomendācijām.**
66. Slimnīcas KM plānā noteiktā atbildīgā amatpersona pieņem un atceļ lēmumu par gatavības un reaģēšanas režīmu, kā arī pieņem lēmumu par slimnīcas operatīvās vadības grupas sasaukšanu.
67. Darbība pēc slimnīcas KM plāna tiek noteikta ĀS gadījumā, kad slimnīcā esošie medicīniskie resursi ir nepietiekami vai var kļūt nepietiekami, lai nodrošinātu nepieciešamo NMP cietušajiem / saslimušajiem.
68. ĀS slimnīcā var izraisīt arī iekšēji vai ārēji apdraudējumi, kā dēļ tiek ierobežotas slimnīcas iespējas nodrošināt ārstniecības un aprūpes procesus slimnīcā esošajiem pacientiem un kā dēļ ir nepieciešams lemt par daļēju vai pilnīgu slimnīcas evakuāciju (piemēram, elektroenerģijas padeves pārtraukums; ugunsgrēks slimnīcas telpās, bīstamo vielu noplūde, u.c.). **Rekomendācijas evakuācijas pasākumu organizēšanai slimnīcā apkopotas VKM plāna Pielikumā Nr.22.**

7. KATASTROFU MEDICĪNAS SISTĒMAS RESURSI

69. **ĀS seku likvidēšanā iesaista šādu ārstniecības iestāžu pamatdarbības nodrošināšanas un rezerves resursus:**
- 69.1. NMP dienesta resursus;
 - 69.2. to slimnīcu resursus, kuras nodrošina NMP sniegšanu visu diennakti;
 - 69.3. SPKC resursus;
 - 69.4. VADC resursus;
 - 69.5. citu ārstniecības iestāžu resursus.
70. **NMP dienesta resursi apkopoti VKM plāna Pielikumā Nr. 14; NMP dienesta struktūrvienību ģeogrāfiskais izvietojums – VKM plāna Pielikumā Nr. 15.**
71. **Slimnīcu saraksts, kuras nodrošina NMP sniegšanu visu diennakti, ir apkopots VKM plāna Pielikumā Nr.12.**
72. **Slimnīcu, kuras nodrošina NMP sniegšanu visu diennakti, resursi apkopoti VKM plāna Pielikumā Nr.13.**
73. **VKM plāna Pielikumā Nr. 13 tiek apkopota šāda informācija:**
- 73.1. kontaktinformācija;
 - 73.2. gultu skaits pa profiliem;
 - 73.3. ārstniecības personu skaits pa specialitātēm (pamatdarbā nodarbinātie);
 - 73.4. cietušo uzņemšanas kapacitāte ārkārtas situācijās;
 - 73.5. medicīniskās ierīces;
 - 73.6. individuālie aizsardzības līdzekļi (saīsinājumā IAL);
 - 73.7. citi resursi (kas nepieciešami slimnīcas darbības nepārtrauktības nodrošināšanai ārkārtas situāciju gadījumos).
74. **Ārstniecības iestādes veido rezerves medicīniskās palīdzības nodrošināšanai ĀS.** Medicīnisko rezervju izveidošanas un izmantošanas kārtību nosaka ārstniecības iestādes vadītājs.
75. Ja, izmantojot iepriekš minētos resursus, nav iespējams nodrošināt nepieciešamo palīdzību ĀS cietušajiem un pastāv draudi cilvēku veselībai vai dzīvībai, NMP dienests piesaista **valsts materiālās rezerves** (turpmāk – VMR), citu nozaru dienestu, institūciju, nevalstisko organizāciju, kā arī komersantu resursus.
76. **Valsts materiālās rezerves var izmantot katastrofu pārvaldīšanā iesaistītās institūcijas, ja to rīcībā esošie resursi ir nepietiekami reaģēšanas pasākumu veikšanai.**

VALSTS KATASTROFU MEDICĪNAS PLĀNS

77. NMP dienesta glabāšanā esošajās VMR glabājas zāles, vienreizējās lietošanas materiāli, medicīniskās ierīces, katastrofu medicīnas speciālais aprīkojums un materiāli un ierīces cietušo aprūpes nodrošināšanai.
78. Atbilstoši IeM deleģējumam **NMP dienesta direktors ir pilnvarots dot atļauju VMR izmantošanai** Valsts materiālo rezervju likuma 10.panta pirmās daļas 1.,¹, 2., 3., 4. un 8. punktā minēto pasākumu veikšanai un nekavējoties paziņot iekšlietu ministram un Nodrošinājuma valsts aģentūrai par VMR izmantošanu.
79. **VMR iesaistīšanas algoritms ĀS aprakstīts VKM plāna Pielikumā Nr.10.**
80. Nepieciešamības gadījumā NMP dienests organizē helikoptera piesaistīšanu cietušo, medicīniskā personāla un medicīniskā aprīkojuma transportēšanai. **Helikoptera nosēšanās vietas apkopotas VKM plāna Pielikumā Nr.9.**
81. **Nevalstisko organizāciju iesaiste ĀS pārvaldīšanā aprakstīta VKM plāna Pielikumā Nr.20.**

8. STARPTAUTISKĀ PALĪDZĪBA ĀRKĀRTAS SITUĀCIJĀS

83. Ja ar KM sistēmā uzskaitītajiem resursiem nav iespējams nodrošināt ĀS seku likvidēšanu, piesaista starptautisko palīdzību saskaņā ar normatīvajiem aktiem par starptautiskās palīdzības pieprasīšanas kārtību. **Algoritms starptautiskās palīdzības pieprasīšanai norādīts VKM plāna Pielikumā Nr.23.**
84. Atbilstoši CAKP likuma 24.panta 1. punktam katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā lēmumu par starptautiskās palīdzības lūgšanu vai sniegšanu pieņem Ministru kabinets pēc katastrofas pārvaldīšanas subjekta ierosinājuma vai savas iniciatīvas.
85. ĀS VOMK sniedz priekšlikumus veselības ministram par ārvalstu un starptautisko organizāciju palīdzības pieprasīšanu un izmantošanu.
86. Latvijai, kā pilntiesīgai ANO, NATO un ES dalībvalstij, ir pieejami vairāki starptautiski mehānismi, kas paredzēti palīdzības pieprasīšanai un saņemšanai katastrofu gadījumos.
87. VUGD nodrošina ar humānās palīdzības saņemšanu saistītās informācijas apriti ar Eiropas Komisijas ārkārtas reaģēšanas koordinēšanas centru un NATO Eiroatlantisko katastrofu palīdzības koordinācijas centru. Ārlietu ministrija nodrošina humānās palīdzības pieprasījuma nosūtīšanu iespējamajiem humānās palīdzības sniedzējiem, izmantojot diplomātiskos kanālus.
88. Šobrīd Latvijas Republikas valdībai līgumi par sadarbību katastrofu novēršanas un to seku likvidēšanas jomā ir noslēgti ar vairākām valstīm – Lietuvu, Igauniju, Zviedriju, Ungāriju, Baltkrieviju, Ukrainu, Uzbekistānu, Krievijas Federāciju, Azerbaidžānu un Gruziju.

9. SAKARU NODROŠINĀJUMS ĀRKĀRTAS SITUĀCIJĀS

89. **ĀS pārvaldīšanai tiek izmantoti dažāda veida komunikāciju risinājumi – analogie telefoni, mobilie telefoni, rācījas, internets. Tos izmanto saziņai starp pašu institūciju darbiniekiem un starp dažādiem operatīvajiem dienestiem un iestādēm.**
90. Ārstniecības iestādes, sniedzot informāciju par ĀS draudiem NMP dienestam, to dublē pa faksu vai elektroniski saskaņā ar ārstniecības iestādē noteikto ziņošanas kārtību un atbilstoši 2011.gada 13.decembra Ministru Kabineta noteikumu Nr.948 „Katastrofu medicīnas sistēmas organizēšanas noteikumi” prasībām.
91. NMP dienesta pamata komunikāciju risinājums ir IP telefonija (balss saziņa, izmantojot interneta pieslēgumu), analogie telefoni tiek izmantoti kā komunikāciju rezerves risinājums, bet kā papildus risinājums – mobilie tālruņi un rācījas. Visas rācījas tiek reģistrētas IeM tīklā, tās nav atļauts izslēgt vai pārslēgt uz citu sarunu grupu. Lietojot rācījas, ir iespējams operatīvi nodot informāciju uzreiz plašam to lietotāju lokam, kas var būtiski atvieglot ĀS pārvaldīšanu un koordinēt atbildīgo institūciju rīcību.
92. NMP dienestā ir uzstādīta MRCC tērzētava („čats”), ko izmanto kā vienu no starpnozaru komunikāciju risinājumiem.
93. Gaisa medicīniskās transportēšanas laikā sazināšanās no NBS Gaisa spēku vai Valsts robežsardzes glābšanas helikoptera ar NMP dienestu tiek nodrošināta, izmantojot helikopterā esošo radiostaciju.
94. ĀS gadījumos vairākām iestādēm ir nodrošināta pieeja arī starptautiskiem agrīnās brīdināšanas tīkliem (skatīt VKM plāna 5.2. sadaļu).
95. Atkarībā no ĀS veida, tiek pieņemts lēmums, kuru no komunikācijas risinājumiem lietot gan savstarpējai saziņai, gan saziņai ar citām ĀS pārvaldīšanā iesaistītām institūcijām.
96. **Valsts katastrofu medicīnas plānā iekļauto iestāžu kontaktinformācija apkopota VKM plāna Pielikumā Nr.24.**

10. MĀCĪBAS

97. **KM sistēmas ietvaros mācību plānošanai un īstenošanai ir trīs galvenie mērķi:**

- 97.1. **KM plāna pārbaude:** mācības sniedz iespēju pārbaudīt, vai KM plānā noteiktās darbības atbilst un ir saskaņā ar citiem ārējiem normatīvajiem aktiem. Piemēram, vai institūcijām ir pietiekams juridiskais pilnvarojums īstenot plānā noteiktās darbības; vai KM plānos noteiktās darbības ir saskaņā ar citu nozaru plāniem, piemēram VCA plānu.
- 97.2. **Personāla sagatavotības pārbaude:** mācības sniedz iespēju pārbaudīt, vai personāls ir atbilstoši sagatavots, lai spētu īstenot KM plānā noteikto, proti, vai personālam ir nepieciešamās zināšanas un prasmes, lai īstenotu KM plānos noteiktos uzdevumus un rīcības.
- 97.3. **Resursu atbilstības pārbaude:** mācības sniedz iespēju pārbaudīt, kādas ir KM sistēmā iesaistīto iestāžu un dienestu spējas un ierobežojumi ar KM sistēmā esošajiem resursiem īstenot KM plānos noteiktos uzdevumus un rīcības.

98. **Mācības var būt teorētiskas** – diskusiju veidā, **praktiskas** ar situāciju imitāciju vai **kompleksas** – tādas, kas apvieno abu iepriekš minēto mācību elementus.

99. Mācību uzdevumi izriet no mācību mērķa, taču bieži kā KM mācību uzdevumi tiek noteikti pārbaudīt un pilnveidot sadarbību starp ĀS pārvaldīšanā iesaistītajām institūcijām; pārbaudīt mācībās iesaistīto personu sagatavotību rīcībai ĀS; pārbaudīt materiāltehnisko līdzekļu un aprīkojuma savietojamību starp ĀS pārvaldīšanā iesaistītajām institūcijām; u.c.

100. Ar mērķi pilnveidot KM sistēmas gatavību ĀS, **NMP dienests vismaz reizi gadā KM sistēmas ietvaros organizē mācības, kurās tiek pārbaudīta kāda no VKM plāna sadaļām**, kā arī piedalās citu katastrofu pārvaldīšanā iesaistīto institūciju organizētās mācībās.

101. **Mācības, kuras var izmantot KM sistēmas un / vai VKM plāna pārbaudei:**

- 101.1. mācības veselības nozares ĀS vai apdraudējumu gatavības un reaģēšanas pārbaudei sadarbībā ar ārstniecības iestādēm, valsts materiālām rezervēm;
- 101.2. starpnozaru ĀS un civilās aizsardzības mācības;
- 101.3. pirmās palīdzības mācības;
- 101.4. cietušo gaisa medicīniskās transportēšanas mācības sadarbībā ar NBS Gaisa spēkiem/Valsts robežsardzi;
- 101.5. ES un NATO līmeņa mācības dalībvalstu gatavības, rīcības un sadarbības spēju pārbaudēm KM sistēmas ietvaros;
- 101.6. mācības par PVO Starptautisko veselības aizsardzības noteikumu (SVAN) prasību īstenošanu u.c.

VALSTS KATASTROFU MEDICĪNAS PLĀNS

102. **KM sistēmas ietvaros organizēto mācību tēmu piemēri:**

- 102.1. rīcība ārkārtas medicīniskā situācijā ar daudz cietušajiem;
- 102.2. rīcība bīstamo un citu infekcijas slimību gadījumā;
- 102.3. rīcība ķīmiskās katastrofas (avārijas) gadījumā;
- 102.4. rīcība radiācijas avārijas gadījumā;
- 102.5. rīcība nezināmas izcelsmes apdraudējuma gadījumā;
- 102.6. rīcība gripas pandēmijas gadījumā;
- 102.7. un citas.

103. Papildus KM sistēmas mācībām, **NMP dienests, pamatojoties uz starptautiskām vadlīnijām, organizē apmācību ārstniecības personām par KM jautājumiem**, lai nodrošinātu koordinētu un efektīvu sadarbību starp ĀS pārvaldīšanā iesaistītajām institūcijām un dienestiem glābšanas darbu laikā un ĀS.

11. KRĪZES KOMUNIKĀCIJA

11.1. KRĪZES KOMUNIKĀCIJAS MĒRĶIS UN PRINCIPI

104. **Krīzes komunikācijas mērķis ir savlaicīgi (operatīvi) informēt sabiedrību par apdraudējumu vai notikumu, ĀS attīstību un preventīviem pasākumiem**, kas veicami, lai iedzīvotāji spētu pieņemt izvērtētus lēmumus, adekvāti rīkoties un mazināt iespējamo kaitējumu veselībai, kā arī lai mazinātu sabiedrībā paniku, novērstu sociālu un ekonomisku zaudējumu rašanos.
105. Realizējot krīzes komunikāciju, iesaistītās veselības nozares institūcijas rīkojas atbilstoši vienotiem komunikācijas principiem, kas paredz:
- 105.1. nodrošināt iedzīvotājiem savlaicīgu, uz pierādījumiem balstītu, ticamu, kompetentu, viegli saprotamu informāciju, izvairoties no minējumiem, pieņēmumiem un nepārbaudītas informācijas;
 - 105.2. izmantot efektīvākos komunikācijas kanālus sabiedrības informēšanai;
 - 105.3. realizēt iestāžu koordinētu savstarpējo komunikāciju, informējot sabiedrību par veicamajiem pasākumiem ĀS.

11.2. KRĪZES KOMUNIKĀCIJAS VADĪBA UN REALIZĀCIJA

106. ĀS iesaistītās veselības nozares institūcijas savas kompetences ietvaros sagatavo un sniedz informāciju iedzīvotājiem atbilstoši VKM plāna pielikumos noteiktajām atbildībām un rīcībai, kā arī saskaņā ar institūcijas apstiprinātu iekšējo KM plānu vai procedūru, vienlaikus nodrošinot informācijas apmaiņu un koordinētu sadarbību ar citām krīzes komunikācijā iesaistītajām institūcijām.
107. **ĀS gadījumos VOMK var izveidot veselības nozares Mediju informācijas centru**, kas sadarbībā ar iesaistītajām institūcijām sniedz informāciju plašsaziņas līdzekļiem. Šādos gadījumos krīzes komunikāciju koordinē un vada VM Komunikācijas nodaļa, bet iesaistītās institūcijas savas kompetences ietvaros nodrošina vienotu informācijas plūsmu.
108. Ja ĀS netiek sasaukta VOMK, par krīzes komunikācijas realizāciju konkrētajā institūcijā atbild tās vadītājs, kurš var deleģēt krīzes komunikācijas pasākumus veikt par sabiedriskajām attiecībām atbildīgo personu vai citu institūcijas atbildīgo personu.
109. **NMP dienests ĀS izveido informācijas biroju saziņai ar iedzīvotājiem.**
110. Ja krīzes komunikācijas realizēšanai notikuma vietā tiek izveidots notikumu pārvaldošās ministrijas Mediju informācijas centrs, ĀS iesaistītā atbildīgā veselības nozares institūcija nepieciešamības gadījumā deleģē darbam tajā pārstāvi sadarbības koordinēšanai ar plašsaziņas līdzekļiem.

VALSTS KATASTROFU MEDICĪNAS PLĀNS

111. **Krīzes komunikācijā iesaistīto atbildīgo personu rīcība un sadarbība noteikta VKM plāna Pielikumā Nr.11.**
112. Realizējot krīzes komunikāciju, atbildīgās institūcijas izmanto efektīvākos informācijas kanālus (nepieciešamības gadījumā: plašsaziņas līdzekļus, internetu, sociālos tīklus, informatīvo tālruni, informācijas centru, tiešos kontaktus ar iedzīvotāju mērķgrupām, informācijas starpniekus – nevalstiskās organizācijas, valsts un pašvaldību institūcijas, tirdzniecības vietas u.c.).
113. Katastrofu, to draudu, ārkārtējo situāciju, izņēmuma stāvokļa vai mobilizācijas izsludināšanas gadījumos iedzīvotāju informēšana notiek, izmantojot civilās trauksmes un apziņošanas sistēmu. Iedzīvotāju evakuācija tiek izziņota, izmantojot sirēnas, radio, televīziju vai skaļruņus.

PIELIKUMU SARAKSTS

Nr. 1 Rīcība ārkārtas medicīniskā situācijā ar daudz cietušajiem

Nr. 2 Rīcība bīstamo un citu infekcijas slimību gadījumā

Nr. 3 Rīcība ķīmiskās katastrofas (avārijas) gadījumā

Nr. 4 Rīcība klimatiskās ietekmes izraisītā negadījumā

Nr. 5 Rīcība radiācijas avārijas gadījumā

Nr. 6 Rīcība nezināmas izcelsmes apdraudējuma gadījumā

Nr. 7 Rīcība masveida patvēruma meklētāju ierašanās gadījumā

Nr. 8 Ārkārtas medicīniskās situācijas pārvaldīšanas organizācija slimnīcā (rekomendācijas)

Nr. 9 Helikoptera nosēšanās vietas cietušo gaisa medicīniskās transportēšanas nodrošināšanai

Nr.10 Valsts materiālo rezervju (VMR) iesaistīšanas algoritms ārkārtas situācijā

Nr.11 Informēšanas, sadarbības un deleģēšanas shēma komunikācijas speciālistiem ārkārtas situācijās

Nr.12 Slimnīcu saraksts, kurās 24 stundas diennaktī tiek nodrošināta neatliekamā medicīniskā palīdzība

Nr.13 Slimnīcu, kurās 24 stundas diennaktī tiek nodrošināta neatliekamā medicīniskā palīdzība, resursu apkopojums¹

Nr.14 Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta resursi²

¹ Ierobežota pieejamība

VALSTS KATASTROFU MEDICĪNAS PLĀNS

Nr.15 Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta struktūrvienību ģeogrāfiskais izvietojums

Nr.16 Ārkārtas situācijas ziņojums (paraugs)

Nr.17 Gripas pandēmijas gatavības plāns

Nr.18 Katastrofu medicīnas sistēmu reglamentējošie dokumenti

Nr.19 Psiholoģiskās palīdzības nodrošināšana ārkārtas situācijās

Nr.20 Nevalstisko organizāciju (NVO) iesaiste ārkārtas situāciju pārvaldīšanā

Nr.21 Ieteikumi individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanai veselības aprūpes nozarē strādājošajiem

Nr.22 Evakuācijas pasākumu organizēšana slimnīcā (rekomendācijas)

Nr.23 Starptautiskās palīdzības pieprasīšana un saņemšana

Nr.24 Valsts katastrofu medicīnas plānā iekļauto iestāžu kontaktinformācija

² Ierobežota pieejamība